

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek. Velja za celo leto 30 lir, za pol leta 15 lir, za tri mesece 7 lir 50 stot., za en mesec 2 liri 80 stot. Naročila se sprejemajo vsak dan, a naroča naj se tako, da poteče rok naročbe ob koncu meseca. — Posamezna številka 20 st. — Uredništvo in uprava: Trst, via delle Zudecche stva. 3. Telefon 19-50 in 588. — Dopisništvo se pošlje na uredništvo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone 67 mm. Finančni oglasi po 1 liru; osmrtnice, zahvale, poslanice, vabila po 80 stot.; trgovski in obrtniški oglasi po 60 stot. — Plača se naprej. — Oglase sprejema Inzeratni oddelček "Dela".

DELO

Kapitalizem je spravil narode tekom vojne na rob propada. Proletariat ima težko nalogo, da te narode reši. In rešil jih bo!

V TRSTU, v petek 12. novembra 1920.

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE V JULIJSKI BENEČIJI

Leto I. - Štev. 71.

PREDPRIPRAVE ZA STRANKIN KONGRES

Program in manifest komunistične struje v socijalistični stranki

Sodrugom in strankinim sekcijam!

Kriza, v kateri se nahaja naša stranka in na katero se čimboli obrača vaša pozornost, toliko radi zadnjih dogodkov v Italiji kakor tudi radi sklepov drugega kongresa Tretje Internacionale zahteva, — v očigledno bližajočem se strankinega kongresa, — da naprejo vsi ekstremistični elementi vse svoje sile v to, da se končno rešimo iz mučne situacije, to je iz one situacije, ki reško nasprotuje zahtevam revolucionarnega boja, ki ga mora voditi italijanski proletarijat.

pr. k sindikalistom in k anarhistom, koji vodijo docela upravičeno kritiko proti staljši strankinim voditeljem, koje je v tako rezkem kontrastu z revolucionarnimi zahtevami kakor tudi z revolucionarnim tonom njihovega govorjenja.

Vse te okolnosti so nas prisilile, da pričnemo gibanje, ki ima nalogo pripravljati kongres, razporediti mnenja in sile vseh onih sodrugov, ki si resnično želijo, da bi bil s tem kongresom končno rešen omenjeni težki problem.

Zaradi teh razlogov, kakor tudi radi onih razlogov, ki so jih tako široko obrisali ob raznih prilikah levičarskih elementov, se je izkazala italijanska socijalistična stranka, da ni sposobna vršiti svoje naloge. Baš radi tega je mednarodni kongres v Moskvi, — sprejemši zahteve italijanskih sodrugov leve tendence, — določil, da se z vso jasnostjo in gotovostjo določijo zadeva glede obnove naše stranke. Pri tej priliki je začrtal temelje, po katerih bo moral naš prihodnji strankini kongres delati v to, da se ta cilj doseže.

Ne bomo nikakor tratali časa in besed za to, da vas opozorimo na situacijo v naši deželi. Razmere v katerih se je naša dežela udeležila svetovne vojne, kakor tudi one, v katerih je izšla iz nje in epizode tega nemirnega vojnega časa, vse to dokazuje celo našim nasprotnikom mnogostevne simptome nepopravljive desorganizacije današnjega režima, kakor tudi to, da je nezmožen se boriti proti revolucionarnim posledicam, ki jih poraja njegovo lastno noranje razkrajanje.

Kakšne so torej naloge prihodnjega kongresa? Kakšni so cilji, ki jih moramo doseči ako hočemo, da ne bo končal ta kongres s praznimi bombastičnimi govori, s spretnimi zakulisnimi manevri, marveč da bo šel pogumno boleznj nasproti, ter našel najprimernejša in najradikalnejša sredstva v to, da jo ozdravi? Menimo, da morajo biti ti cilji in ti nameni lastni vsem onim, ki poleg tega, da so si edini v priznavanju temeljnih načel komunizma, imajo tudi resen namen in trdno voljo, da vrše toliko glede ustrojstva kolikor glede delovanja stranke, sklepe Moskovske konference. Ti sklepi bodo podlaga skupne akcije za vse one ekstremistične struje, ki, čeprav si niso edine v naziranjih glede nekaterih teoretičnih in taktičnih problemov, se pa kljub temu strinjajo s kritiko, ki se je razvila z revolucionarnega vidika in, ki je bila naperjena proti pomanjkljivosti strankine akcije.

Na drugi strani pa naraščajo dan za dnem srd, spoznanje in želje upora v delavskih masah in to v vseh plasteh proletarijata. Izražajo se te stvari v neštevilnih in nepretrganih agitacijah, v gorečnosti, s katero se vodijo razredni boji in v nejasnem stremljenju, ki gre za tem, da se ti boji zaključijo s končno zmago proletarske revolucije.

Program skupne akcije, o katerem govorimo z ozirom na bližajoči se strankin kongres, se resumira po našem mnenju v naslednjih temeljnih točkah:

1. Ime stranke naj se glasi: »Italijanska komunistična stranka« (Sekcija Komunistične Internacionale).
2. Preosnova v Bologni sprejetega strankinega programa. — Nekatero posebno točko tega programa se morajo natančneje očrtati, zato, da bodo bolj v skladu s principi Tretje Internacionale, kakor tudi za to, da se postavi ta program še enkrat proti socijaldemokraciji, katerega se drži desno strankino krilo.
3. Dejanska in formalna izključitev vseh onih članov in onih organizmov, ki so se izjavili ali ki se bodo še izjavili nasproti komunističnemu programu, bodisi potom glasovanja v sekcijah, na kongresu ali pa ki se bodo izkazali na katerikoli način nasproti temu programu.
4. Preosnova notranjih strankinih pravil. In to z namenom, da se uvede v stranko kristere skupnosti, centralizacije in discipline, kar je neobhodno potrebno in kar mora postati naravno temelj strukture Komunistične stranke. Med drugim naj se uvede tudi perijodna kandidature za novopristopajoče, kakor tudi perijodne revizije vseh članov. — Prvo revizijo se mora izvršiti takoj po predstojećem kongresu.
5. Dolžnost vseh članov stranke je, da se držijo stroge discipline — ne samo z besedo marveč tudi z dejanjem — napram vsem taktičnim sklepom mednarodnega in narodnega kongresa. — Polnomoč za nadziranje o izpolnjevanju teh določil se da osrednjemu odboru, ki se izvoli na kongresu.
6. Direktive strankine akcije bodo šle za tem, da se doseže one smotre, ki jih je določil kongres v Moskvi in bodo v prvi vrsti naslednje:

a) Pripraviti se mora uporno akcijo proletarijata, posluščujoč se v vseh sredstvih legalne propagande, a organizujoč istodobno sistematično nelegalno delo, zato da se ustvari tako vse potrebne pogoje imenovani akciji; zagotoviti je treba tej akciji tudi gnotna sredstva.
b) Organizirati se mora v vseh strokovnih zvezah, združenjih, tovarnah, podjetjih itd. komunistične skupine, ki naj bodo združene s stranko, z namenom, da se pridobi potom propagande vse te organizme in ga to, da se jih napravi sposobne za revolucionarno predpripravno delo.
c) Akcijo v ekonomičnih organizacijah, zato da se jih podredi vodstvu komunistične stranke. — Izdati se mora poziv proletarskim revolucionarnim organizacijam stojećim izven splošne delavske zveze, da vstopijo vanjo, da podprejo tako komunistične elemente v njih boju proti direktivam in voditeljem te zveze.
Razveljaviti se mora pogodbo med stranko in splošno delavsko zvezo. Ta pogodba temelji na socijaldemokraciji in pojmovanju ravnopravnosti med Splošno Delavsko Zvezo in stranko. — Zato je potrebno, da se jo nadomesti s političnim vodstvom komunistične stranke nad temi organizacijami in to potom discipline komunistov, ki delajo v strokovnih zvezah. Takoj na to, ko se je Strokovna Zveza podvrgla direktivam Komunistične stranke, se mora ločiti od zoltega Splošnega Strokovnega Tajništva v Amsterdamu, ter se mora priključiti k strokovni sekciji komunistične internacionale s pogoji, ki jih določajo pravila te poslednje.

d) Vršiti se mora boj, da dobi Komunistična stranka v svoje roke vodstvo zadržniškega gibanja, ki se ga mora osvoboditi od sedanjih meštarskih in malomeštarskih vplivov in ga napraviti solidarnega z revolucionarnorazrednim gibanjem proletarijata.

e) Udeležba pri občinskih in državnozbornih volitvah, ki naj imajo popolnoma nasproten značaj od onega, ki ga je imela stara socijaldemokracijska taktika. Cilj volilne borbe naj bo, da razvije revolucionarno propagando in agitacijo in da povspehi razpad buržoazno-demokracičnih reprezentativnih organizmov. Revizija o sestavi vseh zastopstev, ki morajo biti izvoljeni, kakor tudi revizija občinskih in parlamentarnih zastopstev s pravico razpustitve. To revizijo morajo vršiti strankini organi, pod vodstvom strankinega odbora. Centralni odbor mora voditi in kontrolirati delovanje poslancev. Parlamentarna skupina se mora smatrati kot organ, ki mora vršiti specifično taktično funkcijo po navodilih osrednjega strankinega vodstva. Nima moči izreči se — kot odlučujoča skupina — v zadevah tičočih se splošne strankine politike.

f) Kontrola propagandističnega dela, posebno pa discipliniranje vsega strankinega tiska. Direkcije in uredništva listov se morajo imenovati ali potrditi od strani strankinega vodstva, ki mora kontrolirati njih delovanje na podlagi političnih direktiv, danih na strankinih kongresih.

g) Tesni stik z mladeniškim gibanjem po smernicah, danih v pravilih Komunistične Internacionale; intenzivna propaganda med ženami.

Prepričani smo, da se bodo vsi komunisti strinjali s temi občimi črtami programa skupne akcije, ter da bodo v široki meri pripomogli za zmago te tendence na zasedanjih strankinega kongresa. In to potom široke agitacije in organizacije vseh sil, ki se bodo postavile na ta teren.

Na delo torej sodrug! Zato da bo zmagala nad napačnimi idejami edinstva in nad malenkostnimi osebnostmi naša stvar, komunistična revolucija!

V MILANU, meseca oktobra 1920.

Podpisani: Nikolaj Bombacci, Amadej Bordiga, Bruno Fortichiar, Anton Gramsci, Franc Misiano, Alojz Polano, H. Terracini.

Sodrug, skupine in sekcije, ki pristajajo na ta program, se naprošajo, da upošlejo svoj pristop pripravljalnemu odboru, na naslov sodruga Nikolaja Bombaccija, Camera del Lavoro Confederale, Bolognia.

Italijansko-Jugoslovansko pojanjanje

Jadransko vprašanje rešeno?

S. MARGHERITA, 10. (Ob 22 uri 22 minut.) Današnja plenarna seja Italijanske in jugoslovanske delegacije v vili Spinoza je trajala skoraj pet ur, in sicer od 16:30 do 21:15. K seji je bil privkraj pripuščten tiskar za sestavljanje zapisnika. Danes je bilo rešeno vprašanje jadranskih mej v popolno zadovoljstvo Italije, kakor z zemljopisnega tako tudi z vojaškega stališča. Te meje bodo obsegale Snežnik in se bodo na kopnem doiskale neodvisne reške države. Nato se je začela razprava o drugih vprašanjih, toda radi pome ure je bilo nadaljevanje odloženo na jutrajšnje sejo. Razpravljanje je danes potekalo z obeh strani živahno in vzvišeno. — (Stefani)

BELGRAD, 10. Listi dobivajo iz S. Margherite, da se je v vsehlelu doslejli sporazumi med Jugoslovani in Italijani. Italij se priprava mejo ob Snežniku in zveza na kopnem z Reko. Reka bo neodvisna država, Zader pripada Italiji in ravnoško otok Črez, Lošinj, Laguz in nekotično manjših otokov.

Izmenjavanje not

S. MARGHERITA, 11. Danes zjutraj, ob 10:30 sta se sestali delegaciji v vili Spinoza. Seja je trajala do 12:45. Popoldne so razpravljali Italijanski parlamentarni komiteji jugoslovanski komiteji načrti sporazuma. Komisar Salatti je šel k jugoslovanski delegaciji in se je posvetoval z njo precej dolgo. — (Stefani)

Italijanska zbornica

RIM, 10. (T.) Prva seja je bila odprta danes pod predsedstvom De Nicolae. Vsa pozornost je bila obrnjena na pripravo diskusije socijalistov o notranji vladni politiki. Toda vsled odhoda ministra Giolittija v Poljsko se je razprava prelozila na povratek ministrskega predsednika. Seja se je omejevala na razpravljanje o poročilu upravnih volitev. Kljub poskusom demokratije, da se ovira in omejuje zakonski načrti glede upravnih volitev, so doslej socijalistični poslanci nadaljevanje diskusije o tezaevnih podrobnostih.

Socialisti proti izjemnemu režimu v Julijski Benečiji

RIM, 9. Jutri se odprva zbornica. V začetku seje bo govoril soodr. Salvadoni v spomin poslanca soodr. Scarabellu, ki je pred par dnevi našel smrt ob priključitvi vojskih nemirov v Veroni. Dines ob 15. uri se je setala socijalistična parlamentarna skupina pod predsedstvom soodr. Brunellija. Razpravljala je o notranjem položaju. Glede Julijske Benečije je skupina predložila zbornico sledeč spomenico: Socijalistična parlamentarna skupina je konstatirala v Julijski Benečiji neznošno stanje, katero je povzročil izjemni in nasilni režim, ki je uporabljal oboje samovoljno avstrijske in italijanske zakone. Obsega nacionalistično in clerikalno propagando, ki meri na to, da se podaljša v Julijski Benečiji to zaredno stanje, in zahteva, da se takoj odpravi oblast vojaških uradov in kar komisarjev. Nečlaj zahteva socijalistična parlamentarna skupina, da se takoj reši vprašanje Reke, ki je ognjišče nemirov in sovražnosti, na način, pri katerem se bodo upoštevali potrebe in interese nacionalnih delavcev.

Pravice manjšin v Jugoslaviji

BELGRAD, 10. Z ozirom na določila st. germainijske mirovne pogodbe je ministristvo notranjih zadev izdelalo načrt o opcijski narodnih manjšin. Po tem načrtu se imajo Nemci, Madžari in ostale tuje narodnosti, katere so prej pripadale avstrijo-ogorski monarhiji, izjaviti, ali hočejo postati državljani kraljevine Jugoslavije, ali pa hočejo ostati podmeniki Avstrije oziroma Madžarske.

Kovinsti denar v Jugoslaviji

BELGRAD, 10. Te dni odide na Dunaj komisija finančnega ministristva, da prevzame del denarja, ki se je koval za Jugoslavijo na Dunaju. — Ta kovani denar pride že tekom tega meseca v promet. Istovčasno se polegmejo iz prometa eno- in dvokronske novčanice.

Ruska ofenziva na Krimu

UTRJE POSTOJANKE ZAVZETE V NASKOKU
DUNAJ, 11. (L. W.) Poročilo iz Moskve z dne 10. t. m. pravi: Na Krimu smo zleđli sredi sovražni odpora. Zavzeli smo utrjene postojanke in zleđli Armanšabazar in Ukard. Zajeli smo 600 mož Trostovce divizije in 300 težke topove.

RUSI UDRLI NA KRIM

DUNAJ, 10. (L. W.) Rdečobrazovci iz Moskve z dne 9. t. m. prinaša sledeče: V pokrajini Pereokpa se borimo očvlu utrjenih sovražnih postojank. Boj proti vzhodu so naše čete udrele po središčih bojev na polotok Krim in so dosegle črto Konrad-Sianaja.

ZELEZNIKA NESREKA NA PROGRIM-FIUGGI

RIM, 11. (L.) V bližini Cave na lokalni progi Rim-Fiuggi je danes predpoldne ob 8 uri sločil vlak s tizetimi vagoni se je prevrnil. Dve osebi ste bili ubiti, 40 jih je bilo ranjenih, od katerih šest oseb težko. Kmetu na to je odšel iz Rima vlak z vojaški rdečega krža na pomoč. Ko so prenašali ranjence v bližnjem v Cave, sta med potom umrta dva težko ranjena.

KRŠČANSKI SOCIJALCI NA KRILU NEMSKO-AVSTRIJSKE NARODNE SKUPŠČINE

DUNAJ, 10. Nova naročena skupščina se je konstituirala in izvolila za svojega predsednika krščanskega socijale Weiskirchnerja in za svojega podpredsednika socijalnega demokrata Elderscha in združenja z Nemčijo naklonjenega Dinghoferja.

IZ SOVJETSE RUSIJE

SVOBODNA CERKEV

»Izvestja« poročajo sledeče: Nadškof iz Penze Vladimir je predložil izvrševalnemu odboru Sovjetske Rusije načrt svobodne ljudske cerkve. V tem načrtu pravi nadškof, da je bila stara cerkev sredstvo za pomeenje in izkoriščevanje ljudskih mas. Nova cerkev mora začeti neizprosn boj proti teži in izkoriščevanju. Krščanstvo hoče večni mir brez prelivanja krvi, toda razločuje obemem tudi razrede in s tem tudi razredni boj. Svobodna cerkev pozna le eno sredstvo, da se prepriči bodoče vojne: to je združevanje vseh delavcev pod eno zastavo. In to bo tvorilo podlago svobodni ljudski cerkvi.

PROPAGANDA ZA DELAVNO DISCIPLINO

»List« Pravda razpravlja v svojem članku o važni uporabi gledališča v svoji propagandi za delavno disciplino. Poskusi, ki so se naredili v tem oziru, so obrodili lepe uspehe.

ZNANOST

»Pravda« poroča: Ruska akademija znanosti izdeluje načrt, ki bo omogočal znanstvenikom vsega sveta medsebojno izmenjavanje znanstvenih naziranj. V to svobilo se je že sestavila komisija pod predsedništvom akademika Oldenburga. — Lenin se je tako stinila s tem načrtom in je odobril svoje sodržanje. Komisija članov v vseh kulturnih sredstvih znanstvene preiskovalne zavode, ki se bodo pečali s preučevanjem dotične dežele; obemem bodo razvijali znanstvena dela o Rusiji in o njenem znanstvenem življenju. V prvi vrsti se hoče otvoriti takle zavode v Londonu, Berlinu, Parizu, Južni Africi, Indiji, Avstraciji in v Pekingju z enim oddelkom v Tokiju.

PRESKRBOVANJE Z GORIVOM

Po obnovitvi morskne plošbe v Kaspijskem morju je dospelo v Astrakhan 16 milijonov pudov petroleja in 142 milijonov pudov produkta nafte. 15 milijonov pudov petroleja in 93 milijonov pudov nafte se je spravilo že po Volgi v notranost dežele.

Politični vestnik

Wranglov proračun. Glasom podatkov Bernardskega, finančnega ministra generala Wrangela, znaša deficit Wranglove vlade za leto 1920. čez 250 milijard rubljev. Krim šteje 2 milijona prebivalcev in tako odpade na posameznega krimskega prebivalca 125.000 rubljev.

Ruska kontrorevolucionarna gnezda. General Wrangel ima svoje agencuro v Pragi kot v Beogradu. Obe agencuri stoji na stalni medsebojni zvezi s Francijo. Prako agencuro vodi general Leontjev. Češka vlada, ki jo imeli večino socijalni demokratije, je dala tej agencuri na razpolago kasarne in stoji pod posebno zaščito zunanega ministristva. Dočim morajo prebivati češki delavci v kletih in gosto natrpani, imajo ruski protivolucionarni na razpolago najbolj razkošna stanovanja. Kakor slišimo, je imel tudi Masaryk stalne stike s Kolčakom in je bil celo nek Slovenec njegov kurir. Da ima pri ustanovitvi male antante roke vmes tudi ta ruska protivolucionarna agencura, je skoro gotovo. Protivolucionarji je na pohodu, skrivra se za malo antanto, za sokolovstvo in vesvolanovstvo.

Poljske finance. »Kurjer Poznański« se peča v daljšem članku s poljskimi financami zlasti z naraščanjem števila bankovcev, ki ga naziva naravnost katastrofalnim. Od oktobra 1918. do konca 1919. je narasel promet bankovcev od 880 milijonov na 5 milijard mark. V prvi polovici 1920. je dosegel woto 2 milijard in stoji danes že na 78 milijard. V isti meri narašča proračun, ki znaša letos 50 milijard.

Domači vestnik

Čitateljem
V sled nastalih neprilic in tiskarni izide današnja številka na dveh straneh. Ako ne bo nepričakovanih težko izide list prihodnji teden dvakrat na štiri straneh (v ponedeljek in petek). Čitatelji naj blagovolje opustijo ta nedostatek.

Zborovanje predilniških delavcev v Ajdovščini

Pretečeni torek, 2. t. m. se je vršilo pri naš zborovanju v veliki dvorani predilniškega postopja. — Dvorana je bila nabito polna, kar ni čuda, ker je bilo to prvo zborovanje, na katerem so čuli delavci omenjene tovarne poročilo o svojem prvem gibanju in močnem uspehu. Prvi, ki so se v tovarni organizaciji šele 23. sept. so čuli ta dan odmev svoje ideje, to je ukon svojih gospodarjev.

Na zborovanju sta bila navzoča pokrajinski tajnik N. Zaccaria in soodr. M. Lovko, kot pomočevalca. Slednji je očeval v kratkih, a krepkih potezah pomen in namen strokovne organizacije. Obrazložil je v popularni besedi način, po katerem zamore proletarijat omesti vsekupni, ter pokazal naše sodruge kovarje v Italiji in njih depresivni in do skrajnosti sproščeni proti izkoriščevalcem, delovnega naroda. Razložiteljnim je dotaj umevno, da je produkcijski izguba, ki proizva, a ne izguba ki z njo kupuje, ter s tem nabaviva vsekupni sebi, a delavcem žulje in skromno, neradostno življenje. V kratkem času naše organizacije smo dosegli tudi mi drobtinico iz bogato obtožene mize za naš momentalni pobjedek. »Nismo pa dosegli še prav nič v primeru s tem, ker proletarijat zahteva za svojo prostost in neodvisnost od sedanjih izsesalcev, je vsiknil govornik. Naše strokovne organizacije morajo podpreti in se zavzemati za politični napredek, da se bomo mogli enačiti z našimi sodrugi na vzhodu. In ko bomo to storili, bomo znali tudi sami ustvariti za delovno ljudstvo do, kar on zahteva in potrebuje (bomo odobravanje). Sodrug Lovko je prečital pogodbo, podpisano od tvrde in strokovnega tajnika; ki določa da se delavcem izplača vsakek za mesec julij 1920. L. 235, avgust 270, september 235 in oktober 235. oziroma, ženskam pa za julij 155, avgust 180, september 155 in oktober 170. Vrhu tega še povsjeke od 27. septembra možkim pod 18. letom L. 3 — dnevno, urdnikom, možkim pod 14 — dnevno. Vsem drugim pa 33% popusta od prvotne plače. Poleg tega povsika izplača tvrda še po vrhu do 15. t. m. oženim delavcem ali vdovam z otoci kot enkratno nagrado L. 100 —, poročim delavcem L. 70 — in neomejenim delavcem L. 40 —. Poročevalce je na to vse navzoče vsposodbil, naj se krepko odlojene vseh naših organizacij, ne samo strokovnih, v katerih edinih bodo zapopadli, kaj pomenja geslo: »Proletariči vseh dežel, združite se!« Predsednik Babič je na to pozval navzoče, naj pri obratunu daruje vsak član 10 lir za »Lavoratori« in »Dela«, kar je bilo enoglasno sprejeto. Nato jih je tudi on povabil na krepko skupno delovanje v nadi, da postane Ajdovščina v kratkem času močna trdnjava neustrašne rdeče armade.

Podrav rumunskih sodrugov. Prošli maj so naše proletarske organizacije ustavile v Trstu za nekaj dni štiri rumunske ladje-vlačilke, ker je bila domneva, da so v bližnje dolocene za boj proti Sovjetski Rusiji. Vlačilke so mogle oditi šele takrat, ko je rumunski konzul izjavil, da pripadajo te ladje rumunski tvrditvi in da so dolocene le v trgovske svrhe. Konzulat je dovolil, da spremlja ladje zaletupni proletarskih organizacij, da se tozadevno pogovori s sedružji rumunskih organizacij. — Naš zanjnik se je čedji vrnil in prinesel sebi pisma rumunskih sodrugov na naše organizacije. Rumunski sodrugi se zahvaljujejo in pošljajo vroče pozdrave tržičkim sodrugom, prešlavljajoči veliko Internacionale delavcev.

Zborovanje železničarjev. Predvčeršnjem je bilo sklicano v Delavsko zbornico zborovanje železničarjev v svrhu razpravljanja o mademestnih volitvah v seloksiški svet, vsled odhoda zelo delovnega seloksiškega tajnika soodr. Medvedra Prionija. Sodrugji železničarji so izrazili to nepriliko, ki je posledica pomanjkanja stanovanj, v posebni resoluciji. Enako je bila odobrena resolucija, v kateri se karjjo gotovi železničarji, ki so obreklivali nekatere seloksiške svesovalce. — Zborovanje se je obemem spomnilo na delovanje mladih sodrugov političnih pod onajze, zapretega predbojevniaka anarhista Erica Malateste in drugih arstevancev najmočnejšega časa v Italiji. — Po kratki diskusiji, v katero so posegli razni sodrugji, je zmagal načrt seloksiškega sveta o dopolnitvi volitvah in sprejeta je bila lista imen, katerega je predložil odhajajoči tajnik.

Težki položaj jobčinskih uslužbencev. Med občinskiimi uslužbenci vrida živahno gibanje vsled zaskanetega očgovora izrednega komisarja prof. Norkisa naj spomenico, predloženo dne 23. p. m. Zveza občinskih uslužbencev, ki se zaveda neprilike, ki bi nastale za mestno prebivalstvo, ako bi se morali uslužbenci poslužiti skrajnega orožja, je poslala izrednemu komisarju pttom svoja podpredsednika Ubmerca Furjan pismo, v kateri ga prosti za najhujši odgovor na spomenico.

Najdeno truplo v morju. Včeraj v jutranjih urah so potegali barkovlanski ribiči možko truplo iz morja pri Cedazu in so obemem obvestili o tem dogodku karabijnere v Barkovljah. V teku pol ure je prišla na lice mesta sodniška komisija, obstoječa iz sodnika dr. Janjaka, njegovega avskultanta in dr. Franceschija, zdravnika rešilne postaje. Ista je doglala, da je povzročilo smrt u topljenje in da se je nahajalo truplo že več ur v morju. Iz nekaterih listin, katere se je našlo pri mrtvecu, se je spoznalo v utopljenca pogrešanega 35letnega Stefana Babana, bivajočega v Trstu, ulica Alessandro Manzoni 3. Svojei so pogrešali Babana od pretekega tedna. Komisija ni mogla se doglati, ali je nesrečno sam izvršil samomor, ali pa se gre za zavratni samomor.

IZ STRANKE

Socialistična sekcija v Idriji

Izredni občni zbor politične sekcije v Idriji, so vrši dne 14. t. m. ob 1 uri popoldne v društvenih prostorih.

Dnevni red: 1. Poročilo odbora. Volitev novega odbora. 3. Slučajnosti.

Pristop imajo le tisti, ki se bodo lahko izkazali v rdečo izkaznico.

Ljudski oder

Višji kulturni svet, sklicuje sejo za dne 16. t. m. ob 20-ih v Delavskem domu v sobi št. 28. Naproša se, da njih ne manjka.

V nedeljo, dne 14. t. m. se vrši ustanovni občni zbor v Saležu. Vabijo se vsi prijatelji kulturne društva, da se zbora polnoštevilno udeležijo. Kot poročevalec bo govoril tajnik V. K. S., M. Lovko iz Trsta.

Delavske prireditve

Javna ljudska knjižnica v Nabrežini vabí člane in prijatelje društva, da se udeležijo »Martinovega večera«, ki se bo vršil v nedeljo, dne 14. t. m. v dvoranah g. F. Grudna v Nabrežini. Na spredu so sodelovali, komični spevi, deklamacije in burka enodajenka. Med zabavo šalijava pošta. Začetek ob 18 ur.

Podružnica »Ljudskega odra« v Sežani priredi v nedeljo, 14. t. m., v Snučovi dvorani veseličo s sodelovanjem pevskega zbora. Spored vsebuje pevške točke mogočega in mešanega zbora, ter enodajenka »Same zapreke«. Začetek predstave točno ob 17.30. Po predstavi pes. Svira orkester godbenega društva »Kraška vila« iz Sežane.

Podružnica »Ljudskega odra« v Sv. Ivanu — Sovranju priredi v nedeljo, 14. t. m. ob 16-ur, veseličo v korist tiskovnega sklada »Dela«. Na dnevnem redu je dramatika, petje in druga zabava. K prireditvi se vabijo vsi člani ostalih podružnic »Ljudskega odra«.

Tuja valuta na tržaškem trgu

Trst, 11. novembra 1920

Neprepečatene krone	6.50	7.—
avstrijsko-nemške krone	5.75	6.—
češko-slovaške krone	31.—	32.—
dinarji	74.25	75.—
lejci	42.—	43.—
marke	35.—	36.—
dolarji	28.50	28.60
francoski franki	170.—	171.—
švicarski franki	445.—	450.—
angleški funti papirnati	97.50	98.—
angleški funti, zlati	118.—	120.—
rublji	21.—	22.—

Delavski pregled

Stavbinskim delavcem na Goriškem!

V zbirku člena 12. naše kolektivne delavne pogodbe za stavbeno industrijo na Goriškem se je ustanovila brezposelnostna blagajna, katere namen je podpirati brezposelne stavbinske delavce. V ta namen se je dogovorilo izdelati opravljalnik, s katerim bodo delodajalci in zveze stavbinskih delavcev, vsaka zveza imenuje po tri člane in enega namestnika, ter dveh tajnikov izven komisije — to je eden od strani delodajalcev in eden od strani delojemalcev. Tajnika, ki imata samo posvetovalni glas; sklicujeta in predsedujeta vsopredno sejam komisije ter sta njena organa. Ravnotako se imenuje od vsake strani po enega člana v nadzorstvo z namenom, da isto nadzoruje bla-

gajno in vso upravo ter vsako leto tuda poročilo o reviziji, katero je predložiti goričmenima zvezama. Člen V. V kompetenco osrednje upravne komisije spada: a) določitev prispevkov v zmislu kolektivne pogodbe; b) skrb za inšpekcijski nadzor prispevkov, ter za razdelitev istih v kolektivni pogodbi določene sklade; c) uprava sklada za neprostovoljno brezposelnost, kakor tudi sklada za garancijo kolektivne pogodbe po načinu, ki ga komisija določi; d) določitev načina za podpiranje brezposelnih in za izvrševanje kontrole; komisija mora stati v stiku z deložno posredovalnico dela za stavbeno industrijo, kakor tudi pripraviti poslovni red, v kolikor ni že določen v tem pravilniku; e) sprejete upravne osebe, ter istemu določiti službene razmere; f) določitev renumeracije tajnikom komisije, kakor tudi odškodnine članom komisije; g) urediti in nadzorovati poslovanje uprave okrajnih komisij.

Člen VI. Osrednja komisija sestavi vsako leto podrobno bilanco dohodkov in izdatkov, kakor tudi natančno statistiko razdeljenih podpor in gibanja brezposelnih, od blagajne podpiranih delavcev; ta bilanca, kakor tudi statistika se izroči zvezi industrijalcev in zvezi stavbinskih delavcev.

Člen VII. Osrednja upravna komisija je imenovana za dobo dveh let; njeni člani se smejo ponovno imenovati. V slučaju, da en član komisije odstopi, se pokliče na njegovo mesto namestnika istega razreda. Upravna komisija se sestane redno enkrat na mesec; samo v izrednih in nujnih slučajih se napravi izjemo.

Člen VIII. Vsaka seja upravne komisije je javna le tedaj, ako je navzoča absolutna večina zastopanih strank (to je dva od treh članov). K sejam so vabljeni tudi namestniki, kateri imajo le posvetovalni glas. V slučaju neskladnega števila navzočih članov se vrši ista ob drugem sklicanju pri vsakem številu navzočih članov. Na seji se sklepa le z večino navzočih glasov. V slučaju enakega števila glasov — se predlog odloži na prihodnjo sejo; ako je tudi na drugi seji enako število glasov, odloči glas tistega, ki seji predseduje.

Za vsako sejo se napravi zapisnik razprav, katerega se prečita in odobri; zapisnik podpisata oba tajnika in najmanj en član komisije, ter se ga hrani med upravnimi akti.

Člen IX. V vsakem važnem središču in tam, kjer zahtevajo interesi blagajne, se lahko ustanove podružnice, katerih nadzorstvo vrši okrajna komisija štirih članov, imenovanih od strani interesiranih zvez (od vsake po dva člana) za dobo enega leta, in katere se lahko ponovno imenuje. Ti si imenujejo med seboj predsednika-tajnika, ki bo izvrševalni organ komisije.

Okrajna komisija ima nalogo, da pomaga osrednji pri izvrševanju nalog, določenih v členu V. teh pravil, v kolikor se iste tičejo določenega okraja. Skrbeti mora za redni inšpekcijski nadzor v svojem okraju; del istih, ki je določen za brezposelno blagajno in za garancijski sklad, mora odposlati osrednji komisiji, a ostali del izročiti organizaciji stavbinskih delavcev, kakor je določeno v kolektivni pogodbi.

Stroške okrajne komisije vzdržuje osrednja komisija. Zraven teh se lahko ustanove občinske in medobčinske posvetovalne v svrhu olajšanja kontrole kakor tudi za nadziranje okrajnih uradov, kakor tudi osrednjega urada.

Člen X. Brezposelnostna podpora se bo delila potom osrednjega urada, okrajnih občinskih in med občinskih uradov. Vsi oni, ki so vpisani v brezposelnostni blagajni in ki imajo dovolj podpore, se morajo v zmislu tozadevnih določil zgledati pri posredovalnici dela za stavbeno industrijo na Goriškem. Kdor ima pravico do podpore, se ne sme izogibati kontroli, katero bodo izvrševalni organi smatrali za potrebno, da se natančno prepričajo, ali je član, ki ima pravico do podpore, res brez posla.

Tisti, ki se ne podvrže kontroli ali ki na drug način škoduje instituciji, izgubi vsako pravico do pomoči od strani brezposelnostne blagajne — za čas, katerega določi osrednja komisija.

Pravica do brezposelnostne podpore prične po sedmih dneh brezposelnosti; na vsak način mora dobiti biti priglasi pri posredovalnici dela za stavbeno industrijo najmanj pet dni.

Člen XI. Pravico do podpore (in to do novega sklepa) imajo tisti, ki so v preteklem letu plačali najmanj: 26 tedenskih prispevkov do 45 dni v letu 39 tedenskih prispevkov do 45 dni v letu 52 tedenskih prispevkov do 75 dni v letu 65 tedenskih prispevkov do 90 dni v letu.

Ako delavec ostane brezposel v teku osmih tednov, se bo to smatralo pri računanju kot nadaljevanje prejšnje podpore.

Pretrganje podpore za manj kot dva tedna ne zahteva ponovnega, sedemdnevnega čakanja za doseg zopetne pravice do podpore.

Delavci, kateri pridejo iz drugih dežel kraljevstva, kjer obstoje enake blagajne, bodo lahko uživali brezposelnostno podporo le v slučaju, da brezposelnostna blagajna njihove dežele se obvezje to povrtni.

Za »leto« se smatra čas 12 mesecev. Dobo brezposelnosti se računa z mesecem, v katerem je postal delavec brez posla.

Brezposelnost, ki nima pravice do brezposelnostne podpore, lahko opusti za ta čas plačevanje tedenskih prispevkov, ne da bi izgubil že pridobljene članske pravice. Nima pa pravice do podpore, ako ni tudi v daljši dobi plačal 26 tedenskih prispevkov.

Naprej plačane prispevke ne računa; radi tega se jih tudi ne sprejema.

Podpora se izplačuje tedensko za šest dni nazaj; za nedelje se podpore ne izplača.

Brezposelnost, ki so prejeli v določeno podporo, imajo ponovno pravico do podpore le po preteku enega leta od zadnje prejete podpore in ako so v tem času plačali najmanj 26 tedenskih prispevkov.

Brezposelnost, ki brez pravice vzroka odklonijo ponujeno jim delo, katero odgovarja njihovi stroki in osebnim častim, izgube pravico do nadaljnje podpore v isti periodi.

Člen XII. Pravico do podpore daje samo neprostovoljna brezposelnost — to je pomankanje dela. Podpore se ne izplačuje v času od 15. decembra do 28. februarja. Samo v slučajih, ki so priznani vredni, za more osrednja komisija dovoliti podpore tudi v tem času. Brezposelnostna podpora je določena, kakor sledi:

a) za delavce I. razreda L. 6.— na dan b) za delavce II. razreda L. 4.50 na dan c) za delavce III. razreda L. 2.50 na dan

V nobenem slučaju ne sme podpora presegati polovice dnevnega zaslužka.

Upravna komisija sme mesto brezposelnostne podpore izplačati tistim, ki žele iti v druge kraje, kjer mislijo dobiti delo, ali pa tistim, ki žele odpotovati na svoj dom, petno odškodnino, katere pa ne sme v nobenem slučaju presegati 50% določene brezposelnostne podpore. Ta petna odškodnina se v nobenem slučaju ne izplača v času od 15. decembra do 28. februarja. Pravico do podpore izgubi tisti, ki je že dobil ali ki je skušal dobiti podporo na nepošten način (kakor n. pr. z neetičnimi podatki, s ponarejenim imenom itd.). Osrednja komisija bo za iste določila še posebno globo po višini pregreška in bo po potrebi tudi določila izročila sodišču.

Podpora se lahko odkloni tistim, ki so priznani alkoholični in lenuhi in ki se vedno potepajo po alkoholnih prodajalnah.

Člen XIII. Eventuelne reklamacije proti uradovanju brezposelnostne blagajne je vložiti na osrednjo upravno komisijo kot prvo instanco ter na razsodišče zveze industrijalcev v Gorici in Zveze stavbinskih delavcev v Italiji. (Sindikat za Juljsko Benetijo v Trstu) kot drugo in zadnjo instanco.

Člen XIV. Ta pravila so sestaven del kolektivne delavne pogodbe za stavbeno industrijo na Goriškem. Eventuelne spremembe teh pravil se veljavne le po odobritvi Zveze izvršiteljskih obrtnikov in industrijalcev v Gorici in Zveze stavbinskih delavcev v Italiji — Sindikat za Juljsko Benetijo, kateri garantirata za veljavo istih.

Člen XV. Izvredni kongres cestarskega sindikata

Sindikat cestarjev Juljske Benete je javlja, da se vrši v nedeljo, dne 14. t. m. ob 9 uri predpoldne, izvredni kongres s sledečim dnevnim redom: 1. Otvorila vodilnega sveta; 2. Poročilo o moralnem in finančnem položaju sindikata; 3. Diskusija o zahtevi, da izenači vlada tukajšnji cestarje s sodelujočimi v kraljevstvu; 4. Čitanje in odobrenje društvenega štatuta; 5. Ustanovitev sindikalnih sekcij v okrajih in propaganda; 6. Volitev osrednjega pokrajinskega odbora in vodilnega sveta; 7. Raznoročnost.

Na predlog vodilnega sveta se je sklenilo, da se udeležijo kongresa zaupniki in vodilni pokrajinski svet. Zastopnikom se priporoča, da se pripravijo za kongres, da zamore isti ugodno rešiti svojo nalogo.

Člen XVI. Predsednik: Ivan Versa.

Iz dežele

Rudarska kolonija Štermac

(Glas starega delavca.)

Le redko kdaj, ali nikdar se ne sliši glas iz naše rudarske kolonije »Štermac«, katere stoji na mlem gricku, obdana s trnjem in kamenito okolico, oddaljena nekaj 5 km od Labina in približno toliko od morja in mesteca Plomin.

Zadosti smo srečni in zadovoljstvo vlada pri nas To bodele sami sprevideli, ako Vam napišem par vrstic, kako se nam godi v našem rajju, v naši ljubljenej deželi.

Naša naselbina je moderna. Sežidana je približno od 20ih prtilnih hišic, razdeljenih v več družinskih stanovanj, katere obstoje iz spalne sobe in kuhinje. Spalna soba obsega približno 45 m² (kubičnih metrov), katere odgovarja za nočni počitek treh največ starih oseb. Ali mi smo bolj moderni! Pri večjih družinah spi celo 6 do 8 oseb; stariši, malčki in odrasli fantje in dekleta. Vsi v eni in isti sobi. Kuhinja nam je velika ali trikrat premaxha, če pomislimo da nam služi, prvič kot kuhinja, drugič kot klet, tretjič kot jedilna soba, četrtič kot pralnica, in dostikrat še kot spalna soba. Sem prihajajoče družine čakajo celo meseca na stanovanje, ker za njih stanovanj ni. — Prava resnica pa je, da je v naši moderni koloniji več družinskih stanovanj, katere služijo upravi za skladišča in delavnice.

Tudi hleve za svinje imamo, in kurnike. Ali žali Bog, kdor hoče imeti par kokoši in prešička, more tem življam dati stanovanje v drvarnici ali v starišču, ker polovica družinskih stanovanj je, katere nimajo niti drvarnice. — Mi smo rudarji in damo na dan približno 400 do 500 ton premoga. Pri vsem tem je pa neverjetno, toda resnično, da naše žene in malčki in vsi skupaj trpimo mraza. Ker količina premoga, katere dobivamo, je tako mala, da zadostuje komaj za dvakrat na dan, da se skuha »manštron«. Kopel, katere je za rudarje nad vse potrebna, se zida že 20 let, ali samo z besedo. Mi revčiki smo prisiljeni, da se slamo, obločemo, kopamo in umivamo v navzočnosti svoje žene in svojih nedolžnih otročkov. In ti gospoda, ali res misliš, da smo mi delavci brez srca, brez pameti in brez sramote, da tako malo, strašno malo gledaš na nas.

ker jih imeti ne sme. On je vzvišen nad drugimi otroci! On ni otrok, je visočanstvo, visokost. Tako ga mora nazivati se dojilja, ko njim brblja ter ga uči izgovarjati prve besede. Tako ga navzilejo učitelji vzgojitelji. Nima dobre mamice, da ga čuva, da ga miluje, da ga uspava. Tuja žena nadomešča mu mamico, plačena žena mu je mati. Tuji ljudje ga obkrožajo. On nima svoje družine. Visoka gospa, mama njegova, ne čuti tiste nežne ljubezni do svojega otroka, ker njeno dostojanstvo je ne dopušta, da bi se bavila z malim sinčkom ali s hčerko. Ubogo bitje ne uživa nikake ljubezni. Koliko srenejši je sinček delavca, ali kmetiča, ali srednjega stanu? Nejuje ga lastna mati, ter čuva nad njim kot nad punčico svojege očesa. Prepeva mu, ga poljubljuje. Oče o prostem času zapleže z nežnim otrokom. Vse to je zabranjeno dvornemu otroku. Zabranjeno je njemu vsako bližanje s svutom. Nadzornik vzgojitelj je za vsakim njegovim korakom. Niti ko doraste, se ne sme prosto kretati; pač pa je po dvornih predpisih. Sploh tako vzgojeno bitje dela in misli le s tujjo glavo. Natrpal so mu v glavo toliko gradiva, da ga ne more premeti, vse so mota v njegovi glavi nejasno. Ali na nekaj so pozabili, pozabili so na ono, kar je vsakemu človeku neobhodno potrebno, kar drugače ne more izhajati niti kot človek, tem manj pa vladar.

Pozabili so na vzgojo srca! Na vzgojo človekoljublja! Smatra se za vzvišenega nad ljudmi, katere smatra za svoje služabnike oziroma hlapce. Priprosto ljudstvo, pa je tako vzgojenemu vladarju le živa tvorba, s katero sme razpolagati, kakor se mu poljubi. Ljubezni ne pozna. Pozna ne človekoljublja. Svojih dolžnosti se ne vedna. Ko postane vladar, je orodje ministrov. Ministri delajo zanj, Ministri mislijo za njega. Ministri ukrepano, kar se jim zljubi. Zadošča ta vladar. Vse drugo pripušta ministrom.

Ministri so po večini le grofje in baroni ali zagriženi velikaši, kateri so skoraj ravno tako vzgojeni le nekaj lestvic nižje.

Taki ljudje nimajo čuta za potrebe naroda. Ne poznajo britkosti življenja. Ne poznajo bede, ne pomankanja, ker so vzgojeni v izobilju. Njih misljenje je omejeno le na njih udobnost, ugodnost. Srednji in nižji sloji jim mora služiti slepo in pokorno. Taki siasti in obilnosti prožet

slis, da si moderna, ako so tvoji prsti polni zlata, tvoje zapentnice okovane s srebrnimi in zlatimi obročki in tvoje ročice gladke in nežne. Le takrat boš moderna, ko bodo tvoje roke od dela razpokane in polne žuljev. Rodica. BOVEC. Ključ iz ljudstva za ljudstvo! Naš trg se je obkrel v bolj žalostno oblačilo. Zalostno je hoditi po naših ulicah. Vse mrtvo! Ljudstvo je pobralo zadnje poljske prideleke. Sedaj dela le še po ložih, kjer napravljiva drva. — V naših barakah potrebujemo, polovico več drv, kot prej v hišah. Res ne vemo, kdaj se naše pristojne oblasti vendar iz brezdelja zbudijo in nam povrnejo, naše hiše, katere so znali prej tako hitro porušiti. Zato niso imeli nobenega pomisleka! Če bi se prej takole časa pomisljali da bi hiše porušili, to bi nam isto gotovo ostalo. Kruha že več kot deset dni popolnoma primanjkuje. Kaj bode spomladi, ko že po četvi nimamo več kruha? Ljudstvo naj pomrje gladu, kaj ne? To je itak vasa najljubša želja! Kaj nam nismo uganili? Poreče se zakaj ljudstvo ne pridela več! Vprašamo slavno sito gospodo: Kje naj se pa prideli kvasa? Srečamo slavno sito gospodo: Kje naj se pa prideli ciganske življenje, Baraka v kateri klovek biva svoje ciganske življenje, je še za malo družino premahana. Kam torej a prideli? Pod posteljo se ne more istih shraniti za celo leto! Preskrbite nam hiše, ker to je vasa prokleta dolžnost, in mi bomo že vedno prideli, ko bomo imeli kam shraniti! — Torej vlada, če nisi piskava preskrbi nam bele krušne moka. Mi je ravno tako potrebujemo kot vaši fini želodci. Pokusite pa še v enkrat potento, bomo videli koliko časa vam bode ista teknila! Če se ima belo moko za torte naj se poskrbi še za revne ljudi. — Tu smo dobili v 2 mesecih — 2 kg bele moka in 2 kg črne! To je skandal! Ali mislite da Bovec živi od zraku! Ali kaj mislite? Ljudstvo noče takrat poginuti lakote; prej se bo vam kaj zgodilo, na kar vi se mislite ne! Le tako naprj i ljudi nabirajo in vladaj; s tem kopljete sami sebi grob! Vi ste v resnici pravcati slepi, to se vam pozna! Če mislite da bode ljudstvo se pesalo, kot vi godete! Moje ljudstvo, moj delavni narod, ki si rojen v bornih kočah, ti si moj narod! Ne, tisti narod, ki se začne pri stih želodcih! Tebi kličem, poglej! In ne nisi slep bodeš spregledal! Ali skrbi za te v teh stiskah mačnat, ali te poznajo kakor takrat, kadar je uboga revna para! Tebe ne poznajo kakor takrat, kadar je treba delati! Kličejo ti, poznajo za narodnost, čeravno pogineš; delaj zastojni složi za narodnost, čeravno pogineš; poglej okoli sebe, poglenukaj magnat! Para uboga, poglej okoli sebe, poglenukaj narodne kako so siti! Pa poglej, tudi kolike te ljudi! Zdrži se torej! V eni sami zvezi je mož, v proletarijski zvezi, kjer je delavec, tudi sotrpni! Ki razume tvojo bol! Kaj se boš mela štela svojih nasprotnikov, zravaj! Svoj sključeni hrbet in pokazi pesti! Bodeš videla ali se te ne bodo bali! Ampak edinstvo mora biti! Prebudi se revno ljudstvo in spoznaj svojo moč. To ti kliče s teboj čuteči in trpečí sodrug.

Člen XVII. Mi samci smo tudi srečni ljudje. Naša fantovska hiša je še dosti moderna, kar se tiče sten, in naše pohištvo je res zadovoljivo. Vsa ima posteljo iz železa, slamičajo iz papirja in konjako in še slabše odejo, to je vse. Vrata teh sobic so večinoma rasbita, in skoraj vse brez ključavnice. Sobe so umazane in ostadne, da vse smrdi. Mraz nam je, da se ponoči tresemo. Poletni čas je bilo toliko golozani, da nas je 4 petinke spalo zunaj pod milim nebem, pod hrastovo senco. Jednaka je naša mala kopel, katere je brez vrat in tam razpolagamo v tem mrazu le z mrzlo vodo. Umivalnica nima kopel nobenega. Naša kolonija razpolaga z lepimi stezami in prehodi, posutimi s kamenjem. Te poti so pometene le takrat, ko dospe kakšna gosпода iz Trsta. Po naši koloniji imamo tudi razvezljivo ali žal, da le od mesečnega sveta, ker v nekakšni škodali. Res je, da že zadosti zadovoljni smo z našimi »kantinerijem«, kateri je prevzel to službo pred nekaj tedni. Priporočamo mu pa še danes, da ako je prišel na Štermac z namenom, da si bode tisoče nagrabil, se prokleta vara. Samo za to, da dela z delavstvom v sporazumu in tudi mi bomo delali na to, da bo prišel do postnega zaslužka. Ako bi pa delavstvo mislilo izkoristiti in igrati ulogo nepoštenega moža, mu povedamo še danes, da je bolje, -ako pobere šila in kopita in gre od koder je prišel.

Vi sodrug, brati, vidite in sami čutite bedo, katere nas tlačí, čutite bol, ali nečete da jo zdravite, negi do-puščate, da nam srka mozeg in nas grize do kosti, do pogina. Ali še danes ne veste, da ako mi prosimo naše gospodarje pomoči, oni se nam smejejo. Tupatam nam vržejo drobnico naših zahtev kot psem.

In zakaj vse to? Oni dobro vidijo naše malo obiskane shode, oni slišijo naše kričanje in prepire v zatočfih smradljivih gostilnah, oni zasledujejo vse naše sovraštvo in mržnjo, kakor imamo mi med seboj. Oni imajo listino, in tam so vbeleženi vsi delavci, organizirani in neorganizirani. Oni dobro znajo, da bi posamezniki stikamo okolu njihovih pisarn, toliko druge in prosimo jih pomoči, ko naše pisarne stoji prazne, in mi ne slišimo glasu naših voditeljev, ki pravijo pridite sodrug, in povejte svoje krivice. Zasljepljeni smo in v naši glavi je slama, v naših prsih kamen, in to samo raditega, ker naš dneveni red je alkohol, karte in zenske. Sovražimo časopise, mrzimo naše socialistične knjige, ne obiskujemo shodov, nečemo poslušati naše inteligence in posnemamo le to, kar je grdo brezobrazno, ne gledamo pa ono, kar je prav, nego hodimo tja, kjer jih je več.

Ni vreden te kritike, neizobražen delavec, ki ne zna čitati, ne pisati. Vreden pa si ti brat, ki praviš, da si izobražen, govoriš da si izkusil svet in da si bil v širokih deželah izobraženih narodov. Danes bi nam moral stati kot učitelj, kot temelj, za vzor moža. In jaz, bedak, če te vprašam kar ne vem, če rečem, kar ni za tebi, ti me ponizuješ, zasramuješ in prezirno me pogleduješ. A moral bi me poučiti! Vai neizobraženci gledamo na tebe, ker mislimo, da si človek, ki res kaj veš. Gremo za teboj, ali ti s svojo izobrazbo podiraš, kar so drugo zgradili in vedež nas do prepada, ker misliš, da si izobražen, nimaš pa še skoraj pojma o socializmu — o delavski veri! Če se držiš, da si kočček inteligence: pojdi in izkaži se de-jansko, bodi prvi na shodi, bodi prvi v knjižnici, bodi prvi v agitaciji. Vse povsod bodi vzor drugim in nemoj nesepatne kritike delaj za organizacijo in za blagor človeštva. In šele potem boš lahko rekel, da si nekoliko izobražen. — In ti oče, ali se ne spominjaš, da si prisel-gel postati zakonski mož, vzgojitelj otrok in vsega dobrega. Ali si danes na vse to pozabil?

Družina ti je deveta brig? Pridi z dne, dete ti skoči na kolena, objame te in objublja, ali ti njemu ne vidiš v srce in njegova ljubezen ti je mrzka, ker ti si zaljubljen v strupeno žganje in ne v svojega lastnega otroka. Žena ti je ves čas delava, vse napravila, vse uredila, da bi te osrečila. Ali za vse to, ji ti ne posvetiš niti enega samega pogleda, ker tvoja sreča je v alkoholu in pri tem misliš, da ti je žena same suženj in orodje tvoje.

Opusti malovredne gostilne, pozabi pijačo, ostajaj doma med svojimi dragimi in boš videl, da boš v resnici srečen.

In ti mati, ki čutiš in nosiš breme svojega moža pijanca, poznaš gorje in zlo takih nesrečnih družin, pri vsem tem pa siliš in streliš svoje otroke z vinom, in tako zastrupljaš s tem svoj lastni zarod, ustvarjaš pijanice, potepuhne, zločince, kateri te na svoja stara leta pretepajo, namesto da bi ti pomagali. — Naj ti bode povedano enkrat za vedno in zapiši si v srce, da alkoholne pijače so za otroke strup. Vedi ti draga mati, da danes ječe in trpe po ječah 33% zločincev, kateri so bili strasti alkoholisti, ki so izvršili umore in rope, samo da so prišli do denarja, da so s njim gasili strah do pijače. In ti sama si ustvarila največ teh nesrečev, ki danes umorinjajo tebe, cel svet in trhe kosti svojih že davno umrlih staršev. In ti dvajsetletni mladenič, kateri nosiš rdečo ovratnico in polno socialističnih znakov, praviš, da si socialist in moderen mladenič, pri tem pa se brigaš le za podivjane in pijane družbe, za valčke, tango in umazano in grdo govornje v družbi in praviš da si moderen? Znak modernosti nosil boš le takrat, ko boš ti vorenje s čitanjem in govorenjem naših najboljših prijateljev, ko boš nosil v žepih časopise in knjige, ne pa smodke in svilnate rute. Le takrat boš moderen, ko bodeš nadomestil svoje neumnosti z možgani, in svoje okuženo očerkunjeno srce z novim.

In vi mlade deklice, katere mislite, da ste vzor drugim, se jako varate, če mislite, da je prav to, ako vam reče mladenič, grd in umazan izraz, da vi nastavite še drugo uho in rečete »kaj?«? Če te naleti tak slučaj, obrni mu hrbet, pobeigni od njega in ne poglej ga več, dokler te ne prosti oproščanja; šele tako bilo bi prav. Če dobiš groš, vrzi ga v hranilnik in pozneje v hranilnico, da se naučiš s tem postati dobra gospodinja.

Če dobiš liro, kupiš si svilnati trak za lase, ker misliš, da je moderno, če je tvoja frizura polna črnih trakov, pod katerimi je skrit prah in razna nesnaga. In če se lepotiš, misliš, da si moderna; vedi, da lepi od solnca je zagoreli obraz, nego pa nežno lice, s pomado namazano in raznim praškom potreseno. Oh kako se varaš, če mi-

slis, da si moderna, ako so tvoji prsti polni zlata, tvoje zapentnice okovane s srebrnimi in zlatimi obročki in tvoje ročice gladke in nežne. Le takrat boš moderna, ko bodo tvoje roke od dela razpokane in polne žuljev. Rodica. BOVEC. Ključ iz ljudstva za ljudstvo!

Naš trg se je obkrel v bolj žalostno oblačilo. Zalostno je hoditi po naših ulicah. Vse mrtvo! Ljudstvo je pobralo zadnje poljske prideleke. Sedaj dela le še po ložih, kjer napravljiva drva. — V naših barakah potrebujemo, polovico več drv, kot prej v hišah. Res ne vemo, kdaj se naše pristojne oblasti vendar iz brezdelja zbudijo in nam povrnejo, naše hiše, katere so znali prej tako hitro porušiti. Zato niso imeli nobenega pomisleka! Če bi se prej takole časa pomisljali da bi hiše porušili, to bi nam isto gotovo ostalo. Kruha že več kot deset dni popolnoma primanjkuje. Kaj bode spomladi, ko že po četvi nimamo več kruha? Ljudstvo naj pomrje gladu, kaj ne? To je itak vasa najljubša želja! Kaj nam nismo uganili? Poreče se zakaj ljudstvo ne pridela več! Vprašamo slavno sito gospodo: Kje naj se pa prideli kvasa? Srečamo slavno sito gospodo: Kje naj se pa prideli ciganske življenje, Baraka v kateri klovek biva svoje ciganske življenje, je še za malo družino premahana. Kam torej a prideli? Pod posteljo se ne more istih shraniti za celo leto! Preskrbite nam hiše, ker to je vasa prokleta dolžnost, in mi bomo že vedno prideli, ko bomo imeli kam shraniti! — Torej vlada, če nisi piskava preskrbi nam bele krušne moka. Mi je ravno tako potrebujemo kot vaši fini želodci. Pokusite pa še v enkrat potento, bomo videli koliko časa vam bode ista teknila! Če se ima belo moko za torte naj se poskrbi še za revne ljudi. — Tu smo dobili v 2 mesecih — 2 kg bele moka in 2 kg črne! To je skandal! Ali mislite da Bovec živi od zraku! Ali kaj mislite? Ljudstvo noče takrat poginuti lakote; prej se bo vam kaj zgodilo, na kar vi se mislite ne! Le tako naprj i ljudi nabirajo in vladaj; s tem kopljete sami sebi grob! Vi ste v resnici pravcati slepi, to se vam pozna! Če mislite da bode ljudstvo se pesalo, kot vi godete! Moje ljudstvo, moj delavni narod, ki si rojen v bornih kočah, ti si moj narod! Ne, tisti narod, ki se začne pri stih želodcih! Tebi kličem, poglej! In ne nisi slep bodeš spregledal! Ali skrbi za te v teh stiskah mačnat, ali te poznajo kakor takrat, kadar je uboga revna para! Tebe ne poznajo kakor takrat, kadar je treba delati! Kličejo ti, poznajo za narodnost, čeravno pogineš; delaj zastojni složi za narodnost, čeravno pogineš; poglej okoli sebe, poglenukaj magnat! Para uboga, poglej okoli sebe, poglenukaj narodne kako so siti! Pa poglej, tudi kolike te ljudi! Zdrži se torej! V eni sami zvezi je mož, v proletarijski zvezi, kjer je delavec, tudi sotrpni! Ki razume tvojo bol! Kaj se boš mela štela svojih nasprotnikov, zravaj! Svoj sključeni hrbet in pokazi pesti! Bodeš videla ali se te ne bodo bali! Ampak edinstvo mora biti! Prebudi se revno ljudstvo in spoznaj svojo moč. To ti kliče s teboj čuteči in trpečí sodrug.

Člen XVIII. Preteklo nedeljo se je vršil pri nas gospodarski shod, kateri je bil kljub slabemu vremenu narodnostno impo-zant. Velika Žigonova dvorana je bila natlačena ne samo komenskega občinstva, temveč tudi iz daljnih vasi; prisotnih je bilo tudi več županov. Na shodu se je razpravljalo o obnovi Krasa, o vojnih odškodninah, o zdravstvenih, o aprovacijskih razmerah. Debata je bila obširna in zelo resna in je pokazala politično zrelost kraškega ljudstva.

O shodu, kateremu je predsedoval sodr. Vrabc in na katerem je poročal sodr. Petejan, bomo vedno vsakega važnosti prinesli obirno poročilo v eni prihodnjih številkih.

Člen XIX. Židovsko univerzo bodo odprli v Budimpešti. Finančni stroški bodo delno ogrski, delno ameriški židje.

Predor pod reko Hudson v Ameriki. V državi New York in New Jersey so pričeli z gradnjo velikega predora pod reko Hudson. To bo največje kulturno delo te vrste na svetu.

Izdaja za socij. zvezo v Juljski Benetiji in odgovarja za uredništvo IVAN REGENT Tiska tiskarna »Lavoratore« v Trstu.